

**ZMĚNY V ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ MĚSTA
CHEBU PO ROCE 1960**

STANISLAV MIRVALD

Katedra geografie pedagogické fakulty, Plzeň, Veveřská 42, ČSSR

Резюме

УЛУЧШЕНИЕ С 1960 ГОДА ОКРУЖАЮЩЕЙ ЖИЗНЕННОЙ
СРЕДЫ В ГОРОДЕ ХЕБ*Станислав Мирвалд*

С начала шестидесятых годов произошли быстрые перемены преимущественно положительного характера в окружающей жизненной среде города Хеб.

Строительство промышленных предприятий обеспечило быстрый приток мужской рабочей силы. Во всех отношениях улучшилась транспортная связь с городом; часть шоссежных дорог проложена за городом, что привело к уменьшению шума, вибрации и загрязнения жилых мест города.

Крупное жилищное строительство и ассенизация исторического центра города предоставляет возможность большинству жителей (больше чем 90 %) поселиться в квартиры первой и второй категории. После окончания строительства плотин (Скалка и Есеницкая) созданы благоприятные условия для отдыха жителей города. Значительного развития достигла т. н. инфраструктура, благодаря которой город Хеб уже выходит за рамки районного центра. Несмотря на некоторые второстепенные отрицательные явления, можно считать жизненную среду в городе Хеб более удовлетворительной, чем в начале шестидесятых годов. Перечень главных положительных перемен содержится в заключительной части работы.

Summary

THE CHANGES IN THE LIFE ENVIRONMENT
OF THE TOWN OF CHEB AFTER THE YEAR 1960

The rapid and mostly positive changes in the life environment of the town of Cheb can be observed since the early sixties. The construction of industrial plants has solved the lack of male labour chances. The urban communication has been improved in all aspects and the pollution, vibration and noisiness in residential quarters have been reduced owing to the partial transfer of roads' traffic capacities. The extensive building of new residential districts and the reconstruction of the historical core have enabled the habitation in flats of the first and the second category for more than 90 % of its inhabitants. The extraordinarily convenient conditions for recreation have been created after the construction of water dams (the Skalka and Jesenice water dams). The remarkable development we may observe in the infrastructure and Cheb with its equipment has gained the function of a town with the supra-district importance. In spite of some minor negative factors the present quality of the Cheb life environment

may be considered substantially better than in the year 1960. The main positive changes are summed up in the conclusion.

Město Cheb se z převážné části rozprostírá v Chebské pánvi a má významnou polohu v rámci tzv. „západočeského lázeňského trojúhelníka“. Během svého vývoje prošlo složitými změnami a s nimi také souvisely přeměny v životním prostředí. Ještě před ukončením druhé světové války byly poškozeny leteckým bombardováním některé závody, část bytového fondu i většina komunikací.

Cheb se po válce z převážné části vylidnil, po odchodu i odsunu většiny obyvatel německé národnosti zůstalo tu jen 10 000 obyvatel. Přes některé počáteční potíže se v dalších poválečných letech rychle dosidloval vlivem přebytku pracovních příležitostí a volných bytů. V období let 1945—1960 se vybudovaly základní podmínky pro životní i pracovní prostředí, noví dosídlenci si postupně vytvářeli svazky s územím a nabývali tu životní perspektivy. Od počátku šedesátých let, po novém uspořádání chebského okresu (1960), nastupují rychlé změny v životním prostředí města Chebu ve prospěch jeho obyvatel, někdy také doprovázené vedlejšími negativními účinky.

Jedním z významných faktorů obyvatel Chebu migrací od počátku šedesátých let se stala výstavba nových průmyslových závodů, které zabezpečily potřebné pracovní příležitosti pro muže. To pomohlo rychle zvýšit počet obyvatel (27 601 v roce 1975) a zajistit jim práci v místě bydliště. Cheb se stal centrem, jež vyrovnává nedostatek mužských pracovních příležitostí v okrese, neboť sem denně dojíždí jedna třetina mužů okresu za zaměstnáním, zatímco do Aše a M. Lázní jen po 13 %. Poloha většiny průmyslových závodů na obvodu města je příznivá, a proto průmysl nemá přímý negativní vliv na obydlennou část města.

Dopravní spojení obyvatel města s obcemi okresu, s krajským městem Plzní a s Prahou se zkvalitnilo ve všech směrech — zvýšení frekvence, zkrácení časové dosažitelnosti, zlepšení kultury cestování. K tomu přispělo i vybudování moderního železničního a autobusového nádraží a také elektrifikace železniční tratě Plzeň — Sokolov. Např. časová dosažitelnost z Chebu do Plzně se zkrátila v průměru u rychlíků o 14 minut na 1 hod. 43 min. a u osobních vlaků o 22 minut na 2 hod. 32 min. Nově se vytvořila další autobusová spojení včetně ve směru na Plzeň a Prahu. Autobusová doprava s přílehlými Františkovými Lázněmi se zhustila na půlhodinový interval po většinu dne a zabezpečuje nejen vzájemnou dojíždku obyvatel obou měst do práce, ale i cestu za krátkodobým odpočinkem chebských pracujících do světoznámých lázní.

Pozitivně se v životním prostředí odrážejí změny v hlavních silničních průjezdech městem. Původní silniční přejezd přes řeku Ohři ve směru na Fr. Lázně a dále do NDR (Vojtanov) i do Aše, přetínal historické náměstí a ústil na provizorní most pocházející z konce druhé světové války. Po vybudování nového mostu je vedena silniční doprava od Plzně a K. Varů mimo obytnou část města. Pouze ve směru na hraniční přechod do NSR (Pomezí) vede silniční komunikace okrájí zastavěným středem města, avšak její západní část byla přeložena na okraj v důsledku výstavby sídliště Skalka. Uvedené změny snížily vibrace a hluknost v historickém jádru, omezilo se znečištění ovzduší dopravními prostředky, urychlil se průjezd a zvýšila se bezpečnost dopravy.

Významné změny nastaly po roce 1960 v bytových podmínkách. Nová výstavba a asanace historického jádra (1 106 bytů), zabezpečují bydlení více než 90 % obyvatelům města v bytech I. a II. kategorie. Zároveň se snížil

počet bydlících na jeden byt z 3,5 na 3,3 (1961—1970) a o vyšší úrovni svědčí také zvýšení průměrného podílu obytné plochy na jednu osobu o 1 m² na 13,4 m² v roce 1970. V souladu s celkovým přírůstkem obyvatel je dostavováno sídliště Skalka, určené zhruba pro 6 000 obyvatel. Všechna sídliště mají vybudovanou občanskou vybavenost i místní komunikace na potřebné úrovni a jejich okrajová poloha zajišťuje bydlícím nerušený odpočinek.

Po vybudování Jesenické přehrady (1960) a přehrady Skalka (1963) se na území města vytvořily mimořádně příznivé podmínky pro rekreaci. V roce 1971 již bylo při těchto přehradách 574 objektů individuální rekreace, z toho bylo postaveno 536 objektů po roce 1966. Dále je tu celá řada podnikových zařízení a u Jesenické přehrady zahrádkářská kolonie. Zařízení pro vodní sporty a rekreaci jsou na vysoké úrovni, vašak nedostatečné je zásobování potravinami a téměř chybí vybavenost poskytující stravování a občerstvení. Dopravní dosažitelnost rekreačních ploch je ze středu města osobními automobily do 10 minut a hromadnou dopravou do 20 minut.

Od počátku šedesátých let se věnovala značná pozornost rozvoji infrastruktury, jejíž úroveň v Chebu může být v mnoha směrech vzorem i větším městům. Školství dostalo dvě moderní úplné ZDŠ, mateřské školy, lidovou školu umění (1964) a ostatní školská zařízení včetně II. cyklu byla modernizována. Oblastní význam získala chebská nemocnice po rozsáhlé přestavbě. Úspěchy v léčení rakoviny se projevily po uvedení do chodu první kobaltové bomby v ČSSR (1962) a pokračují i na novém radioterapeutickém oddělení, kde zahájil svou činnost třetí betatron ve státě (1974).

V kulturním životě města nastal významný mezník po zahájení prvního představení na stálé scéně divadla (1961). Cheb dostal také Kulturní a společenské středisko, moderní Galerii umění s oblastní působností (okresy Cheb, Sokolov, Tachov). Také jedno z nejstarších regionálních muzeí v CSR má působnost i za hranicemi okresu (okres Sokolov). Vznikla další knihovna pro dospělé, dětská knihovna, čítárna aj. kulturní zařízení. Pravidelně se pořádá mezinárodní festival mládežnické dechové hudby — FIJO.

Veřejné služby města Chebu zřídily od počátku šedesátých let dvacet provozoven s pestrým sortimentem služeb pro obyvatele. Zvýšený cestovní ruch si vynutil výstavbu či obnovu 13 restaurací a 4 hotelů, které ubytovávají 40 % cizinců. V Chebu není v podstatě obchod, který by od počátku šedesátých let neprošel moderní úpravou. Nově se zřídil Gastronom (středisko prodeje potravin), Tón (obchodní dům textilu) a Mléčná jídelna, která svou úroveň předstihuje i podobná zařízení v krajském městě Plzni. Sportovcům i široké veřejnosti slouží nová zařízení umístěná vhodně nedaleko centra města — krytý plavecký bazén, sportovní hala a právě dostavovaný zimní stadión.

Kvalita životního prostředí města Chebu se od roku 1960 podstatně zlepšila i když se objevily některé vedlejší negativní účinky. Po vybudování přehrad se zintenzivnily mlhy, které spolu se znečištěným ovzduším z domácích topenišť a dopravních prostředků činí obtíže v dopravě (viditelnost, námrazy) a negativně se promítají i do zdravotního stavu místních obyvatel (nemoci horních dýchacích cest). Varující je rychlé zvýšení spotřeby posypové soli na místních komunikacích na 3,3 t/km v roce 1975 (1973 — 0,7 t/km). Značná koncentrace rekreačních zařízení u přehrad vytváří v sezóně neúměrnou kumulaci lidí v malém prostoru, zbavuje je potřebného soukromí a způsobuje potíže se zásobováním. Zvýšený cestovní ruch vytváří zejména v letní sezóně

dočasné „přelidnění“ města a ztěžuje život místním obyvatelům, neboť mají problémy s nákupy a s nedostatkem některých potravin (ovoce aj.).

Při sledování změn v životním prostředí Chebu zjistíme, že zcela převládají pozitivní. Za hlavní z nich lze považovat:

1. Změny ve struktuře průmyslové výroby ve prospěch mužské zaměstnanosti.
2. Zlepšení dopravního spojení města ve všech směrech.
3. Odklon části hlavních silničních tahů mimo město.
4. Zvýšení úrovně bydlení a vybavenosti sídlišť.
5. Vytvoření rekreačních oblastí v bezprostřední blízkosti města.
6. Rozvoj infrastruktury s oblastní působností.